

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Perspectiefbrief 2027 - 2030

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W : 21 mei 2026

Datum besluitvorming Raad: 7 juli 2026

Inhoudsopgave

Bestuurlijk voorwoord	3
1. Samenvatting.....	4
2. Koers voor 2027-2030.....	8
Programma Samenleving Samenwerking aan de sociale basis	8
Programma Leefomgeving	11
Programma Bestuur en organisatie Werken aan een wendbare organisatie.....	14
3. Financieel kader in hoofdlijnen	17
Ontwikkeling financieel meerjarig perspectief	17
Bijlage A: Begrippenlijst	20

Bestuurlijk voorwoord

Bij perspectiefbrief 2027-2030

Voor u ligt de perspectiefbrief 2027–2030 van de gemeente Rheden, het startpunt van de nieuwe planning- en control cyclus. Deze perspectiefbrief komt tot stand in een periode waarin het nieuwe coalitieakkoord nog in voorbereiding is. Dat heeft gevolgen voor de inhoud: de brief is bewust beleidsarm en richt zich op autonome ontwikkelingen en de voortzetting van bestaand beleid.

Binnen de programma's Samenleving, Leefomgeving en Bestuur & Organisatie zetten wij de ingezette koers voort. We blijven werken aan het versterken van de sociale basis, een toekomstbestendige leefomgeving en een wendbare, betrouwbare organisatie. De eerder vastgestelde strategische opgaven blijven daarbij richtinggevend.

Tegelijkertijd blijven de maatschappelijke opgaven groot. Demografische ontwikkelingen, druk op de woningmarkt, veranderingen in het sociaal domein en duurzaamheidsvraagstukken vragen blijvende inzet en scherpe keuzes. Ook financieel is de ruimte beperkt en blijven onzekerheden aanwezig.

In deze context kiezen wij met deze perspectiefbrief voor stabiliteit en continuïteit.

In het aanstaande coalitieakkoord worden nieuwe beleidskeuzes gemaakt. Deze keuzes werken wij in de programmabegroting 2027–2030 verder uit in concrete doelen en een financiële onderbouwing.

Daarnaast blijft aandacht bestaan voor bestuurlijke ontwikkelingen in de regio, waaronder verkenningen naar een mogelijke fusie met de gemeente Brummen. Deze trajecten vragen inzet van onze organisatie, maar leiden niet tot nieuwe beleidskeuzes in deze perspectiefbrief. Eventuele besluiten worden separaat aan uw raad voorgelegd.

Deze perspectiefbrief vormt een transparant vertrekpunt voor het gesprek met uw raad over de richting voor de komende jaren. Wij zien uit naar de verdere samenwerking bij de uitwerking van het coalitieakkoord en de programmabegroting 2027.

Namens het college van burgemeester en wethouders van Rheden,

Dorus Klomberg
Wethouder Financiën

1. Samenvatting

Inleiding Perspectiefbrief 2027 - 2030

Voor u ligt de perspectiefbrief 2027–2030: het startpunt van de jaarlijkse planning- en control cyclus van de gemeente Rheden. Deze perspectiefbrief geeft richting voor de komende jaren. In deze nota zetten we de koers uit voor de komende vier jaar, met oog voor de langere termijn.

Aangezien het coalitieakkoord nog in wording is, betreft dit een bijzondere perspectiefbrief. De scope van deze perspectiefbrief is gericht op autonome ontwikkelingen en bestaand beleid. Samen met het coalitieakkoord vormt deze perspectiefbrief het fundament voor de programmabegroting 2027–2030 en ondersteunt hij het gesprek met de raad over richting en prioriteiten.

Het financiële kader voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 1: *Samengevat financieel meerjarig perspectief (FMP)*

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
a. Bijgestelde saldi na decembercirc. gemeentefonds (zie RiB 03022026)	563	274	-313	392
b. Totale effecten 1e berap 2026	-1.584	-1.584	-584	-1.584
c. Totale effecten Perspectiefbrief 2027-2030	833	1.725	1.475	1.952
Begrotingssaldi Perspectiefbrief 2027-2030	-188	415	578	760

Een toelichting op dit financieel meerjarig perspectief is opgenomen in hoofdstuk 3.

De afgelopen periode zijn onderstaande vliegwiel leidraad geweest voor ons handelen. De afgelopen jaren is daarmee veel bereikt. Ook voor de komende jaren zijn deze vliegwiel onze gids. In deze inleiding beschrijven we onze inzet voor 2027. Daarnaast gaan we in de inleiding ook in op de thema's "veiligheid, ontwikkelingen in onze omgeving en financiën".

Vliegwiel

Focusthema in onze visie	Wij hebben in 2040 succes behaald als:
Woningbouwversnelling	1. Er sprake van een groei van het aantal woningen en een meer toekomstbestendige mix van woningen, leefbaarheid en samenstelling is gerealiseerd in 3 prioritaire wijken.
Samenwerking aan de sociale basis	2. Demografische versterking is gerealiseerd: de samenstelling van onze inwoners is meer in balans doordat er meer jongeren en gezinnen met kinderen in de gemeente komen wonen. Waardoor de gemiddelde Sociaal Economische Status is verhoogd. 3. Er voor iedere inwoner sprake is van welzijn door bestaanszekerheid 4. Van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag, waarbij preventie en samenwerking centraal staan.
Samenwerken aan de lokale economie	5. De lokale economische ontwikkeling een impuls is gegeven: meer bedrijven vanuit de nieuwe economie, groene bloei zijn ontstaan en

	duurzame verblijfsrecreatie heeft een impuls gekregen.
Samenwerken aan de kwaliteit van de leefomgeving	<p>6. De natuur, het landschap en het watersysteem zijn versterkt en duurzaam beschermd.</p> <p>7. De transitie naar een volledig duurzaam energiesysteem is gerealiseerd.</p>
Werken aan een slanke en wendbare organisatie	<p>8. Onze gemeentelijke organisatie krachtig haar doelen realiseert en slim samenwerkt en lean werkt. De gemeente Rheden maakt effectief gebruik van digitalisering, robotisering en kunstmatige intelligentie.</p>

Woningbouwversnelling

Voor deze opgave benutten wij alle kansen die zich voordoen. Ook al is de context lastig door de netcongestie en stikstofmaatregelen. We zijn reeds gestart met de bouw van Park Nieuw-Velp. Daarnaast zijn er initiatieven voor woningbouwprogramma's op het Hupkes-terrein in Dieren en Gat van Gerritsen in Velp (gronden aangekocht), Haveland (visie voor de toekomst) in Rheden en kleinschalige projecten in de dorpen. Tevens staan er stedelijke ontwikkelingen op stapel rondom de oude sporthal de Dumpel in Velp en in Dieren midden rondom Stenfert en het winkelcentrum Calluna.

Samenwerken aan de sociale basis

In 2026 loopt de huidige welzijnsopdracht af en bereiden we een nieuwe welzijnsopdracht voor om onze sociale basis vanaf 2027 te ondersteunen en te versterken. Onderdeel van dit programma is het formeren van sterke lokale teams, het ontwikkelen van verbonden gemeenschappen en de samenwerking in de sociale basis te ontwikkelen.

In 2026 ronden we de gesprekken met de partners in de samenleving af om de ombuigingen in de sociale basis te realiseren door anders te denken en te doen. Dit doen wij samen met de organisaties op basis van de uitkomsten van de gevoerde gesprekken die wij met de organisaties hebben gevoerd en op basis van de uitkomsten van het onderzoek dat het Netwerk Informele Ondersteuning (NIO) heeft gevoerd met de organisaties. De uitkomst leggen we voor bij de behandeling van de programmabegroting 2027.

De integrale wijkaanpak Stenfert werpt haar vruchten af. Mensen ontmoeten elkaar, er worden opfleurdagen door de inwoners zelf georganiseerd. Inwoners hebben voorstellen gedaan om onze website beter leesbaar te maken op het gebied van armoedebestrijding en beschikbare regelingen. De integrale wijkaanpak is door experimenteren ontwikkeld tot een bewezen methode die we blijven verbeteren en uitbreiden met de wijken Rheden West en Velp-Zuid.

Samenwerken aan de lokale economie

Onze lokale economie is divers en veerkrachtig, maar hier en daar ook wat 'ouderwets'. Wij zetten in op verduurzaming van onze lokale economie door o.a. samen met de onderwijsinstellingen in te zetten op 'Groene Bloei'. We zien dat de kracht van ondernemers groot is. Zij nemen zelf de verantwoordelijkheid voor hun eigen omgeving en dragen daardoor bij aan brede welvaart. Daar moeten wij als organisatie op aansluiten. In 2027 maken we graag meer gebruik van deze kracht.

De economische adviesraad zal voor het eerst haar inbreng leveren. Belangrijke transformaties zoals de herontwikkeling van bedrijventerrein Haveland en de betere benutting van

bedrijventerrein De Beemd zullen vervolg krijgen. Daarnaast zal de Hoofdstraat in Velp heringericht worden met een mogelijke aanpassing voor doorgaand verkeer.

Samenwerken aan de kwaliteit van de leefomgeving

De afsluiting van de Posbank en de vergroening van wijken in Dieren zijn belangrijke stappen geweest bij de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit willen we doorzetten. We zien dat sommige ontwikkelingen, zoals sloop en nieuwbouw, gevoelig liggen. Toch zien we dat inwoners steeds bereid zijn na te denken over de inrichting van hun straat of wijk. Soms vraagt dat om temporisering, halve stappen vooruit is echter ook vooruit! Dit vraagt om flexibiliteit en het meebewegen in tempo en richting.

Ook willen we handhaving in de leefomgeving in 2027 meer naar de voorgrond brengen door doelgerichter en zichtbaarder te handhaven. Het doel is om zo verloedering in de wijken tegen te gaan en alerter te kunnen reageren bij overtredingen van onze regels.

In 2027 blijven wij, met de vele vrijwilligers groepen in onze gemeenten, inzetten om de biodiversiteit te versterken, de gemeente te vergroenen en klimaatbestendig te maken. Verder werken wij in de gebiedsprocessen Veluwe Zoom en Soerens beekdal met inwoners en andere overheden samen om de natuurlijke kwaliteiten te versterken.

Werken aan een slanke en wendbare organisatie

We realiseren ons dat de medewerkers van de gemeente het grootste kapitaal zijn waarmee ambities gerealiseerd kunnen worden. Zij verdienen onze blijvende steun en een veilig en inspirerend werk klimaat.

Het nieuwe gemeentehuis biedt een mooie basis om inwoners van dienst te zijn. De komende jaren hebben we veel aandacht voor ons overige vastgoed: verduurzaming van eigen gebouwen en scholen, de uitvoering van de nota kapitaalgoederen IBOR en transformatie van de gemeentewerven. Daarnaast is meer gemeentelijke regie op ruimtelijke ontwikkelingen wenselijk.

De komende jaren zetten we de versterking van de financiële functie door, met inmiddels zichtbaar meer grip op de financiën. De slagkracht in samenwerking tussen ambtelijke organisatie, College en Raad is verbeterd door betere samenwerking met nieuwe formats voor voorstellen en besluiten. Dit biedt een goede basis voor samenwerking gedurende de nieuwe raadsperiode. De ontwikkeling op het gebied van digitalisering en kunstmatige intelligentie gaat steeds sneller. Dit leidt tot aanpassingen in de bedrijfsvoering en onze dienstverlening naar de inwoners. Uitgangspunt blijft dat deze nieuwe ontwikkelingen bij moeten dragen aan het constant verbeteren van de dienstverlening.

Van perspectiefbrief naar programmabegroting

Deze perspectiefbrief vormt het vertrekpunt voor de opstelling van de programmabegroting 2027–2030. In de programmabegroting werken we dit verder uit in meetbare doelen, concrete resultaten en een financiële onderbouwing.

In de programmabegroting werken we bestaande en nieuwe ambities verder uit in:

- Doelen: Wat willen we bereiken (in lijn met deze perspectiefbrief en coalitieakkoord)?
- Uitkomstindicatoren: Waar willen wij opsturen?
- Resultaten: Wat gaan we daarvoor aanvullend doen en wat levert dat op?

- Financiën: Wat mag het kosten? Wat zijn de structurele lasten en wat kost het nieuwe beleid?

We maken daarbij onderscheid tussen het *going concern* (alles wat we al doen) en het *growing concern* (de extra inspanningen die voortkomen uit deze perspectiefbrief en het coalitieakkoord). Dit maakt zichtbaar waar we bijsturen, investeren of juist afschalen.

Elk beleidsdoel wordt in de programmabegroting gekoppeld aan relevante beleidsdocumenten, taakvelden en een beperkt aantal indicatoren. Daarmee is de programmabegroting niet alleen een beleidsdocument, maar ook een sturingsinstrument voor college en raad. Vanaf de begroting 2027–2030 richten we indicatoren meer op de sturingsbehoefte. Hierdoor ontstaat een duidelijker onderscheid tussen doelen en resultaten en komt meer nadruk te liggen op de meerwaarde van de begroting als sturingsinstrument.

2. Koers voor 2027-2030

Programma Samenleving

Samenwerking aan de sociale basis

Wat is onze visie?

Met het programma Samen Leven in Rheden zetten we als gemeente de volgende stap: van visie naar zichtbare verandering in wijken en dorpen.

De raad stelde in 2024 het Koersdocument Samen Leven in Rheden vast en op basis hiervan de Strategische Agenda in 2025. De koers:

- de basis ligt bij verbonden gemeenschappen
- ondersteuning organiseren we dichtbij
- samen met inwoners
- de leefwereld is leidend en niet het systeem.

Deze koers is niet alleen maatschappelijk, maar ook financieel noodzakelijk. De vraag naar zorg en ondersteuning groeit, terwijl de middelen en personeel beperkt zijn. Eerder en slimmer ondersteunen is de enige houdbare weg.

Uit de Strategische agenda is het programma Samen Leven in Rheden opgesteld, dat de visie vertaalt naar uitvoering. Het programma brengt daarvoor focus en samenhang aan tussen beleid, uitvoering, financiën en organisatie.

Hierbij willen we meer samenwerken, wijkgericht zaken oppakken en ondersteuning bieden die aansluit bij wat inwoners werkelijk nodig hebben. Nu moeten inwoners met een hulpvraag soms langs meerdere loketten of worden doorverwezen tussen organisaties die nog onvoldoende van elkaar weten, dat willen we doorbreken.

Welke prioriteiten stellen we voor 2027 binnen onze strategische thema's?

In de periode 2027–2029 houdt het programma Samenleven in Rheden de beweging op koers. Twee projecten zijn de motor van het programma: Welzijn&Preventie en Stevig Lokaal Team.

Met Welzijn & Preventie bouwen we aan een stevige samenwerking tussen verbonden gemeenschappen, vrijwilligersorganisaties, welzijn, sport en cultuur. Zodat inwoners in hun eigen dorp of wijk terecht kunnen voor ontmoeting, activiteiten of ondersteuning zonder dat daar een indicatie of doorverwijzing voor nodig is.

Het Stevig Lokaal Team zorgt, in samenwerking met Welzijn & Preventie, voor een herkenbaar aanspreekpunt dichtbij huis, waar hulpvragen integraal worden opgepakt. Niet doorverwijzen als het niet hoeft, maar samen met de inwoner kijken we wat nodig is. Specialistische zorg zetten we alleen in als dat echt nodig is.

De koers staat. De looptijd van het programma is van 2026 tot en met 2029.

Inwoners kunnen zelf aan de slag met verbonden gemeenschappen en inwoners die nu moeite hebben de juiste hulp te vinden moeten dat straks dichterbij en sneller kunnen vinden.

Met de kadernota 2025 zijn er ombuigingen door de gemeenteraad vastgesteld.

Binnen programma 1 Samenleving gaat het om ombuigingen van 1,65 miljoen in 2025, oplopend

naar 6,31 miljoen structureel in 2028. Deze ombuigingen zijn gerealiseerd en worden verwerkt in de programmabegroting 2027. We werken binnen de verwerkte ombuigingen met onze partners aan een sterke sociale infrastructuur door anders te denken en anders te doen. Dit is onderdeel van het project Welzijn&Preventie.

De keuzes die gemaakt worden liggen op de onderdelen en budgetten waar we als gemeente invloed hebben. Deze invloed ligt bij de organisaties die subsidie ontvangen en niet bij de open-einde regelingen als Wmo, Jeugdzorg en Inkomen. De uitdaging is met de beschikbare middelen in de sociale infrastructuur te investeren en samenwerking te bevorderen zodat er minder kosten bij de Wmo, Jeugdzorg en Inkomen zijn.

De Hervormingsagenda (jeugd) is een richtlijn vanuit het Rijk die wij als gemeente Rheden, samen met onze regiogemeenten, de komende jaren vormgeven en uitvoeren. Belangrijk hierbij is dat wij investeren in de Samenleving (de sociale infrastructuur) en zodat er op termijn minder Jeugdzorg en Wmo kosten zijn.

Welke (autonome) ontwikkelingen zien we voor de komende jaren?

Algemeen

- Indexering en loon & prijsstijgingen

Bij nieuwe opdrachten en aanbestedingen vanaf 2027, met het huidige dienstenniveau, dienen wij rekening te houden met loon- en prijsstijgingen ten opzichte van de huidige beschikbare budgetten. In de programmabegroting verwerken we vanaf 2027 de indexering en loon & prijsstijgingen.

- Demografische ontwikkelingen en druk op de woningmarkt

Onze gemeente heeft te maken met zowel vergrijzing als een toenemende druk op de woningmarkt. Hierdoor nemen de Wmo-uitgaven de komende jaren toe. Er worden meer aanvragen verwacht voor huishoudelijke ondersteuning en woningaanpassingen, onder andere doordat inwoners minder makkelijk kunnen doorstromen naar een passende woonvorm.

Financiële bestaanszekerheid

- Wet van school naar duurzaam werk

Per 1 januari 2026 is de Wet van school naar duurzaam werk ingegaan. De Wet dient om kansengelijkheid onder jongeren te vergroten, door betere begeleiding mogelijk te maken bij de overgang van school naar werk en bij het behouden van werk. De doelgroep van de Participatiewet wordt met de inwerkingtreding van deze wet uitgebreid. Het nieuwe artikel 7a van de Participatiewet geeft de gemeente de ruimte om alle jongeren te ondersteunen bij hun weg naar scholing en/of arbeidsinschakeling en voorzieningen daartoe aan te bieden.

Sociale bestaanszekerheid

- Nieuwe Welzijnsopdracht

De huidige welzijnsopdracht (Inclusio) loopt eind 2026 af en we bereiden een nieuwe opdracht voor (onderdeel van Welzijn&Preventie, programma Samenleven in Rheden). De huidige opdracht is een inkoopopdracht, de nieuwe opdracht zal geen inkooptraject worden, maar een subsidie, waarbij we insteken op een nauwe samenwerking tussen en met onze partners.

Vitaal en Gezond

- Hervormingsagenda (Jeugd)

De Hervormingsagenda (Jeugd) is volop in ontwikkeling en zal de komende jaren geïmplementeerd worden in elke gemeente. Het doel van de agenda is het aanpakken van de knelpunten binnen jeugdzorg en Wmo en het financieel houdbaar maken van de jeugdzorg en Wmo. In 2027 verwachten we het richtinggevend rapport van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda

jeugd. Dit rapport zal naast op inhoud ook advies geven aan Rijk en VNG om nieuwe structurele afspraken te maken over de financiering van jeugdhulp in de komende jaren.

➤ **Aanvullend Zorg & Welzijnsakkoord (AZWA)**

Vanaf 2027 krijgen het landelijke Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA) een vervolg met het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Vanuit AZWA blijven er gelden richting gemeenten komen om te investeren in gezondheidspreventie en transitie van zorg naar gezond leven. De precieze budgetten en kaders voor het te besteden budget worden in 2026 bekend.

➤ **Investeringen sportaccommodaties**

Ten behoeve van de vervanging van de kunstgrasvelden is momenteel een vervangingskrediet van 2 mio beschikbaar in de periode 2026-2029. De begrote kredieten sluiten niet meer aan bij de actuele kosten voor vervanging van velden. Dit komt door sterke inflatie, en door nieuwe wetgeving op het gebied van infill-materiaal (rubber korrels niet meer toegestaan vanaf 2031). In de begroting 2027 actualiseren we de benodigde kredieten op basis van prijzen in de markt.

Zoals vastgesteld in het Sportaccommodatieplan 2025-2040 werken we de komende jaren aan (her)ontwikkeling van een aantal sportaccommodaties. De focus ligt op Sportcomplex De Dumpel (gebiedsontwikkeling), Sportpark Rheden (Zuidflank) en Sportpark De Pinkenberg. Planvorming en financiële uitwerking (met eventuele investeringen) vindt momenteel plaats, in samenwerking met verenigingen en gebruikers.

➤ **Zorgplicht bibliotheek**

Met aanpassingen van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob) krijgen gemeenten wettelijke zorgplicht om een volwaardige openbare bibliotheek voor alle inwoners te garanderen. Om te voldoen aan de zorgplicht stellen we in 2026, samen met de Zoomerij, een meerjaren beleidskader op, waarbij we onze visie voor langere termijn vastleggen, een meerjarige subsidierelatie aangaan en meerjarig budget beschikbaar stellen. Hierbij is het uitgangspunt: de huidige subsidiëring.

Financiële ontwikkelingen

Onderstaande ontwikkelingen zijn opgenomen in de 1^e berap 2026 en zijn structureel van aard.

- Veilig thuis is een wettelijke taak vanuit de WMO die via een subsidie wordt bekostigd. Het totale subsidiebedrag voor Veilig Thuis is € 365.840. Er is echter voor € 265.840 begroot. Het verschil ad € 100.000 dient ingaande 2027 structureel opgenomen te worden in de begroting.
- Herstel structureel budget Sociaal Medische Indicaties (SMI), verhoging budget met € 165K Conform amendement A2 (1 juli 2025) en de behandelde raadsinformatiebrief over SMI van 21 oktober 2025.

Programma Leefomgeving

Wat is onze visie?

De gemeenteraad heeft in januari 2026 de omgevingsvisie voor de gemeente Rheden vastgesteld. De Omgevingsvisie van de gemeente Rheden beschrijft de koers voor de fysieke leefomgeving tot 2040. De visie vormt het strategisch kader onder de Omgevingswet en integreert beleid voor wonen, werken, natuur, mobiliteit, klimaat en leefbaarheid. De visie geldt voor het gehele grondgebied van de gemeente en is richtinggevend, prioriterend, samenhangend voor toekomstige besluiten en de uitvoering.

Natuurlijk Rheden en toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

- Rheden positioneert zich als een groene, gezonde en duurzame gemeente met een unieke ligging tussen de Veluwezoom en de IJssel. We kiezen voor een toekomst waarin we te gast zijn in de groene omgeving. Natuur en landschap vormen de basis voor alle ruimtelijke keuzes. Ontwikkeling is mogelijk, maar altijd binnen ecologische grenzen en met respect voor biodiversiteit en landschap
- Natuurgebieden rond de Veluwezoom, de IJssel en het buitengebied worden beschermd en versterkt. Er is aandacht voor waterherstel, klimaatadaptatie en natuurinclusieve landbouw. Grootschalige, niet-passende functies in het buitengebied worden beperkt.

Sterke en gezonde dorpen: wonen en dorpsontwikkeling

- De gemeente groeit richting circa 50.000 inwoners in 2040. Er komen ongeveer 3.000 nieuwe woningen bij, vooral in Velp, Dieren en Rheden. De focus ligt op inbreiding, behoud van het dorps karakter en gemengde wijken met voldoende voorzieningen. We werken aan grootschalige wijkvernieuwing met de focus op kwetsbare gebieden. Naast nieuwbouw kijken we ook naar concepten die in bestaande bouw kunnen bijdragen, zoals woningsplitsing.
- De openbare ruimte wordt ingericht als ontmoetingsplek. Wandelen en fietsen krijgen prioriteit en straten worden groener. Groen en water dragen bij aan gezondheid, beweging en sociale samenhang. De raad heeft met de nota kapitaalgoederen hiervoor de kaders gegeven. Een deel van de benodigde middelen hiervoor is nog niet structureel begroot. Vanaf 2026 is hier voor structureel 628K extra nodig. In de periode tot 2027 zijn deze kosten gedekt uit de reserve openbare ruimte.

Ruimte voor klimaat, energietransitie en duurzaamheid

- Rheden werkt toe naar een aardgasvrije gemeente in 2040. Energiebesparing staat centraal. Per wijk wordt gekeken naar passende duurzame oplossingen zoals warmtenetten of individuele systemen. We focussen op energiebesparing, lokale en duurzame warmte- en koelteoplossingen en kleinschalig opwek van duurzame energie. Klimaatadaptatie is standaard onderdeel van nieuwe ontwikkelingen.

Economisch bloeipotentieel: Economie, voorzieningen en mobiliteit

- De gemeente ondersteunt een sterke lokale economie, met ruimte voor het MKB in en rond de dorpen. Mobiliteit verschuift richting fietsen, lopen en openbaar vervoer. Bedrijventerreinen blijven behouden binnen duidelijke randvoorwaarden.

Samen werken aan uitvoering

- De omgevingsvisie is een richtinggevend kader en geen vast eindbeeld. Uitvoering gebeurt via programma's, omgevingsplannen en projecten, in samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Monitoring en bijsturing zijn onderdeel van het proces. Wij werken hieraan onder de noemer vernieuwingomgevingsbeleid. Hieronder valt het opstellen van het omgevingsplan, het opstarten van de beleidscyclus en het werken met programma's conform de omgevingswet. We werken via de drie ontwikkelstrategieën: ondersteunen, samenwerken en initiatief nemen. Ambities waar we initiatief nemen en met prioriteit mee aan

de slag gaan zijn: transformatie Haveland, Integrale wijkaanpak in kwetsbare wijken en de hoofdstraat van Velp

Welke strategische opgaven zijn er en wat zijn de prioriteiten voor 2027?

In 2026 zijn we gestart met de doorontwikkeling van de omgevingsvisie en het werken conform de bedoeling van de nieuwe omgevingswet. Dit proces zet zich door in 2027 en moet leiden tot een omgevingsvisie 2.0 in 2028 en het volledig omarmen van de ja mits gedachte tegen die tijd.

1. Woningbouw binnen ecologische en landschappelijke grenzen

Voorzien in circa 3.000 nieuwe woningen tot 2040, geconcentreerd in Velp, Dieren en Rheden, waarbij inbreiding de voorkeur heeft boven uitbreiding en het dorpse karakter behouden blijft. Dit krijgt vorm door het opstellen van programma's onder de omgevingswet voor Dieren, Haveland, Rheden West en Velp-Zuid.

2. Beschermen en versterken van natuur en biodiversiteit

Structureel beschermen en versterken van natuurgebieden zoals de Veluwezoom en de IJsselzone, met biodiversiteit als randvoorwaarde bij alle ruimtelijke ontwikkelingen.

3. Vergroten van klimaatbestendigheid

Vorbereiden op klimaatverandering door meer ruimte voor water, groen en verkoeling, herstel van natuurlijke watersystemen en klimaatadaptatie als standaard onderdeel van ruimtelijke plannen. Om te voldoen aan de omgevingswet stellen we een soort management plan op.

4. Realiseren van de energietransitie

Stapsgewijs toewerken naar een aardgasvrije gemeente in 2040, met energiebesparing als eerste stap en een wijkgerichte, betaalbare aanpak van duurzame energievoorziening. Dit krijgt mede vorm door het opstellen van het onder de omgevingswet verplichte warmte programma. Tevens zetten we de eerste stappen op weg naar de oprichting van een warmtebedrijf en een bedrijf voor dienstverlening aan inwoners op het vlak van duurzaamheid (REDO)

5. Versterken van gezonde en sociale dorpen

Zorgen voor een leefomgeving die ontmoeting, beweging en gezondheid stimuleert, door vergroening van de openbare ruimte en prioriteit voor wandelen en fietsen.

6. Duurzame en veilige mobiliteit

Verbeteren van bereikbaarheid en verkeersveiligheid met nadruk op actieve mobiliteit en openbaar vervoer, waarbij leefbaarheid in woongebieden leidend is.

7. Ondersteunen van een vitale lokale economie

Ruimte bieden aan het midden- en kleinbedrijf en bestaande bedrijventerreinen, binnen duidelijke randvoorwaarden die passen bij het groene en dorpse karakter van de gemeente.

8. Toekomstbestendig buitengebied en landbouw

Ontwikkelen van een duurzaam buitengebied met ruimte voor natuurinclusieve landbouw, bescherming van bodem en water en combinaties met recreatie en natuur. Dit krijgt vorm door o.a. gebiedsproces Soerens-Beekdal, Veluwezoom en Havikerwaard, Beimerwaard, Fraterwaard, Olburgerwaard (HBFO) waarbij voor de HBFO een masterplan wordt opgesteld conform een besluit van de gemeenteraad.

9. Integrale en samenhangende besluitvorming

Werken vanuit één integrale visie op de fysieke leefomgeving, waarbij keuzes expliciet worden afgewogen en niet alles overal mogelijk is.

10. Samenwerken met inwoners en partners

Versterken van participatie en gebiedsgericht werken, met actieve betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij uitvoering en prioritering.

Welke (autonome) ontwikkelingen zien we voor de komende jaren?

- Netcongestie
- Stikstofproblematiek
- Effecten oorlog tussen VS en Iran
- Veranderende wetgeving t.a.v. netcongestie en energietransitie. Een grotere rol voor de gemeente.

Financiële ontwikkelingen

- We gebruiken de bestemmingsreserve invoering omgevingswet voor de uitrol van de beleidscyclus, het afmaken van het omgevingsplan (inclusief het actualiseren van 100 bestemmingsplannen in het buitengebied).
- We gebruiken het investeringsbudget dorpsvisie Dieren voor het Masterplan Dieren en het op te stellen programma Dieren.
- We gebruiken het investeringsbudget Velp-Zuid voor de afronding van Velp-Zuid, maar weten dat dit budget onvoldoende is voor de opgave. Hiervoor is extra budget voor nodig en dat brengen we in beeld bij de begroting.
- Voor de uitvoering van de nota kapitaalgoederen is met ingang van 2029 € 628K structureel nodig (raadsbesluit 22-5-2025).

Onderstaande ontwikkelingen zijn opgenomen in de 1^e berap 2026 en zijn structureel van aard.

- Voor gladheidsbestrijding is 293K extra structureel nodig
- Voor openbare verlichting is 96K structureel extra nodig
- Voor straatreiniging is 110K structureel extra nodig

Nieuw beleid:

- De pilot weerbaarheid voor de jaren 2027 en 2028 € 200.000.

Programma Bestuur en organisatie

Werken aan een wendbare organisatie

Wat is onze visie?

In 2027 zet het college voor het programma bestuur en organisatie de ingezette koers voort. De focus ligt op continuïteit, stabiliteit en uitvoering van eerder gemaakte keuzes, zoals vastgelegd in de Programmabegroting 2026–2029. Binnen dit programma zijn geen nieuwe beleidsambities geformuleerd. We blijven inzetten op dienstverlening, regionale samenwerking, inwoners- en overheidsparticipatie en bedrijfsvoering.

In de gemeente Rheden streven we naar een bestuur dat de kracht van de gemeenschap benut. We kiezen bewust voor een aanpak waarin we afwegen wat we zelf doen, waar we samenwerken en wat we uitbesteden. In onze dienstverlening willen wij actief inwoners en partijen betrekken en gelijke kansen bieden.

Wel zijn we een aantal ontwikkelingen zoals de voorgenomen fusie tussen Rheden en Brummen, maar ook bijvoorbeeld de transformatie in het sociaal domein, de opgave voor Nieuwkomers, die de komende jaren impact hebben op de inzet bedrijfsvoering van onze organisatie. Daarnaast staat de gemeente Rheden, net als alle gemeenten, voor een context waarin maatschappelijke opgaven complexer worden, wet- en regelgeving toeneemt en de financiële ruimte beperkt blijft. Dit uit zich in toenemende mate in de informatiefunctie van onze organisatie. Dit vraagt om een organisatie die betrouwbaar, wendbaar en voorspelbaar functioneert voor inwoners, raad en partners. Op onderdelen is de organisatie kwetsbaar en vraagt het om versteviging om dit ook waar te maken.

Welke strategische keuzes zijn er en wat zijn de prioriteiten voor 2027?

Dienstverlening en nabijheid

In lijn met de door de raad vastgestelde Dienstverleningsvisie (2025/2026) en het participatiebeleid blijft de gemeente Rheden werken aan een dienstverlening die toegankelijk, duidelijk en voorspelbaar is. Daarbij staat het waarmaken van afspraken en het bieden van heldere verwachtingen aan inwoners centraal. Het nieuwe gemeentehuis vormt hiervoor een stabiele en herkenbare basis.

In 2026 wordt daarnaast een vernieuwde gemeentelijke website in gebruik genomen, als het digitale toegangspunt tot onze dienstverlening. Dit zogenoemde digitale gemeentehuis ondersteunt inwoners bij het vinden van informatie en het regelen van zaken en sluit aan bij de uitgangspunten van de dienstverleningsvisie.

In 2027 ligt de nadruk op het benutten en optimaliseren van de bestaande dienstverlening, zonder uitbreiding van taken of serviceniveaus. Digitale middelen ondersteunen deze inzet en dragen bij aan eenvoud en betrouwbaarheid in het contact met inwoners, zonder dat zij een doel op zich vormen.

Regionale samenwerking

De gemeente Rheden blijft actief deelnemen aan regionale samenwerkingen, waaronder de Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen. De uitgangspunten voor deze samenwerking blijven ongewijzigd.

Daarnaast blijft aandacht bestaan voor bestuurlijke ontwikkelingen in de regio, waaronder de verkenningen rondom een mogelijke fusie met de gemeente Brummen. Deze trajecten vragen inzet van de organisatie, maar leiden niet tot nieuwe beleidskeuzes binnen deze perspectiefbrief. Eventuele besluiten worden separaat aan de raad voorgelegd.

Inwonersparticipatie en overheidsparticipatie

Met het vaststellen van de Participatieverordening Rheden in januari 2026, in lijn met het participatiebeleid 'Samen maken we ons Rheden' (2024), heeft de gemeenteraad duidelijke kaders gesteld voor inwonersparticipatie. Participatie is daarmee geen vrijblijvende keuze meer, maar een vast onderdeel van hoe wij als gemeente werken. Voor de komende periode is het van belang dat wij deze kaders consistent toepassen en borgen. Dit vraagt om aandacht voor participatie in beleid, programma's en projecten, én om een werkwijze waarin participatie herkenbaar en voorspelbaar is voor inwoners en partners. De eerste stappen zijn gezet door het opbouwen van ondersteunende kennis en het werken met het Participatie Expert Team (PET). In 2027 ligt de nadruk op het verder versterken van de rol van opdrachtgeverschap binnen de gemeente, zodat participatie structureel en zorgvuldig wordt meegenomen in uitvoering en besluitvorming. Met deze inzet bouwen wij aan vertrouwen in het gemeentelijk handelen, versterken wij gemeenschappen en geven wij invulling aan overheidsparticipatie als normaal onderdeel van hoe Rheden werkt.

Bedrijfsvoering

Voor een betrouwbare en wendbare gemeente is een stevige basis in de bedrijfsvoering onmisbaar. In lijn met de Kadernota en Programmabegroting 2026 zet het college in 2027 de bestaande koers voort, met een duidelijke focus op de onderdelen die direct bepalend zijn voor de uitvoeringskracht: personeel, informatievoorziening en financiën. Op deze terreinen is de afgelopen periode al ingezet op versterking en daar zijn zichtbare stappen in gezet.

De druk op medewerkers blijft hoog. In 2027 blijft het uitgangspunt dat de organisatie realistische keuzes maakt over wat zij kan waarmaken binnen de beschikbare capaciteit. Daarbij ligt de nadruk op de duurzame inzetbaarheid van medewerkers en het behouden van medewerkers. We beperken tijdelijke inhuur en versterken eigenaarschap en voorspelbaarheid in rollen en verantwoordelijkheden.

De informatiefunctie vraagt aandacht. Digitalisering en informatievoorziening worden in toenemende mate randvoorwaardelijk voor goede sturing, uitvoering en verantwoording. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan het verder automatiseren van nieuwe behoefte binnen bestaande structuren, onder meer via programmalijnen op digitalisering. Maar de grens is bereikt wat met de huidige aanpak en voorzieningen mogelijk is. In 2027 ligt daarom de nadruk op het structureel anders, moderner en beter inrichten en borgen van de informatiefunctie binnen de reguliere bedrijfsvoering. Dit is nodig om betrouwbaar te kunnen blijven werken met data en informatie, wet- en regelgeving goed toe te passen en bestuurlijke besluitvorming te ondersteunen. Daarnaast is het essentieel om jonge en kundige Informatieprofessionals aan de gemeente te kunnen blijven binden. De effecten hiervan zijn niet altijd direct zichtbaar of tastbaar. De ontwikkeling is voor de middellange termijn en vormt een essentiële basis onder het functioneren van de gemeente. Nu starten met de informatiefunctie op orde brengen, voorkomt dat we in een situatie terecht komen zoals we nu landelijk ervaren in de energievoorziening waarbij te laat richten en bijsturen leidt tot stagnatie en frustratie op vele vlakken en terreinen.

Voor de nieuwbouw van één nieuwe gemeentewerf is de initiatiefase gestart. In deze fase wordt onderzocht welke kansen en randvoorwaarden er zijn en wordt toegewerkt naar een mogelijke besluit.

In het staande beleid is inkrimpen van het vastgoed in bezit van de gemeente een doel. De locaties die in aanmerking komen voor verkoop hebben naast een mogelijke financiële opbrengst ook een maatschappelijke impact. Dit laatste maakt een heroverweging in de begroting noodzakelijk.

Op het terrein van financiën wordt de ingezette versterking van de financiële functie voortgezet. De basis is verbeterd; in 2027 ligt de nadruk op verdere borging in processen, gedrag en discipline. Dit is noodzakelijk om grip te houden op uitgaven, tijdig te kunnen bijsturen en de raad goed te informeren.

Welke (autonome) ontwikkelingen zien we voor de komende jaren?

- Fusieverkenning met gemeente Brummen. Onderzoeken en samenwerkingstrajecten rond een mogelijke fusie met de gemeente Brummen vragen incidentele middelen en extra ambtelijke inzet. Vooral nog zit dit binnen de bestaande begroting.
- Vastgoedverkoop. In de meerjarenbegroting zijn opbrengsten uit vastgoedverkoop geraamd. Door vertraging in de besluitvorming verschuift de reeks naar achteren. In komende begroting wordt een reeks opgenomen van € 1 miljoen per jaar in 2027, 2028 en 2029. Indien bestuurlijke instemming met de voorgestelde verkopen uitblijft, wordt de beoogde opbrengst niet gerealiseerd. Hierdoor is er in het jaar 2029 € 1 miljoen extra als incidentele baat opgenomen.
- Vastgoedonderhoud. Actualisering van het staande vastgoedbeleid leidt tot een structurele hogere bijstelling van circa €402.000 aan onderhoudslasten.
- Participatiebeleid en -verordening. De doorwerking van het vastgestelde participatiebeleid en de participatieverordening vraagt structurele inzet binnen de bedrijfsvoering, binnen de bestaande begroting.

3. Financieel kader in hoofdlijnen

Op basis van de inventarisatie van diverse te verwachten uitgaven en inkomsten in komende jaren geven we in onderstaande tabellen op hoofdlijnen de verwachte ontwikkeling weer van het financieel meerjarig perspectief 2027-2030.

Ontwikkeling financieel meerjarig perspectief

Tabel 1: *Samengevat financieel meerjarig perspectief (FMP)*

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
a. Bijgestelde saldi na decembercirc. gemeentefonds (zie RiB 03022026)	563	274	-313	392
b. Totale effecten 1e berap 2026	-1.584	-1.584	-584	-1.584
c. Totale effecten Perspectiefbrief 2027-2030	833	1.725	1.475	1.952
Begrotingssaldi Perspectiefbrief 2027-2030	-188	415	578	760

Tabel 2: *FMP 2027-2030*

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Saldi Programmabegroting 2026-2029	222	-32	-478	-1.486
1e Begr.wijz. 2026 (effect septembercirculaire 2025)	170	16	-208	1.458
Saldi door Raad vastgestelde begroting 2026-2029:	392	-16	-686	-28
Effect decembercirculaire gemeentefonds 2025	171	290	373	420
a. Bijgestelde saldi na decembercirc. GF (zie RiB 03022026):	563	274	-313	392
Effecten 1e berap 2026:				
→ structurele effecten jaarrekening 2025	-258	-258	-258	-258
→ structurele ontwikkelingen	-1.326	-1.326	-1.326	-1.326
→ incidentele ontwikkelingen	0	0	1.000	0
b. Totaal effecten 1e berap 2026:	-1.584	-1.584	-584	-1.584
Perspectiefbrief 2027:				
Indexering (loon- en prijsstijging)	-1.697	-1.587	-1.572	-1.598
Indexering (opbrengsten OZB jaarschijven 2029/2030)	0	0	438	941
Inschatting indexering Algemene Uitkering (nominale ontwikkeling)	2.483	2.483	2.483	2.483
<u>Bijstelling kapitaallasten door actualisatie MIP:</u>				
Mutatie investeringen kunstgrasvelden	47	-171	-246	-246
<u>Prgr Leefomgeving:</u>				
Uitvoering nota kapitaalgoederen	0	0	-628	-628
<u>Prgr Bestuur & organisatie:</u>				
Schrappen dotatie aan algemene reserve		1.000	1.000	1.000
c. Totaal effecten Perspectiefbrief 2027:	833	1.725	1.475	1.952
Begrotingssaldi Perspectiefbrief 2027-2030:	-188	415	578	760
In meerjarenbegroting opgenomen stelpost voor coalitieakkoord	-800	-1.000	-2.000	-2.000
Begrotingssaldi 2027-2030 exclusief stelpost coalitieakkoord	612	1.415	2.578	2.760

Tabel 3: Posten nieuw beleid

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Pilot weerbaarheid	-200	-200	0	0
Totale lasten nieuw beleid	-200	-200	0	0

Opmerkingen bij FMP 2027-2030

Indexering

De verwerking van de indexering is gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Tot en met begroting 2026 namen we bij het opstellen van de begroting een algemene stelpost voor indexering op ter dekking van de te verwachten prijsstijgingen van de grootste uitgavenposten. Met ingang van dit jaar nemen we aan de start van de nieuwe P&C cyclus, dus bij het opstellen van de kadernota/ perspectiefbrief, de uitwerking van de indexering mee. Bij het indexeren wordt de volledige begroting geïndexeerd (baten en lasten). Uitgangspunt is het Consumentenprijsindexcijfer (CPI) over afgelopen jaar. In voorliggende Perspectiefbrief is in de berekening rekening gehouden met de stelpost prijsstijgingen (ad € 2,1 miljoen) die al in de meerjarenbegroting was opgenomen.

Disclaimer t.a.v. de geraamde indexering algemene uitkering: in bovenstaand FMP is een inschatting opgenomen van de te verwachten nominale ontwikkeling van de Algemene Uitkering. Dit betreft een raming op basis van de decembercirculaire Gemeentefonds 2025 tegen lopende prijzen. Uit de berekening van de nog te publiceren meicirculaire Gemeentefonds 2026 zal blijken in hoeverre deze inschatting juist is. In de meicirculaire vindt ook de uitwerking plaats van de Rijks Voorjaarsnota. De effecten daarvan zijn op dit moment niet bekend.

Programma Nieuwkomers

Bij programma Nieuwkomers zien we de afgelopen jaren dat de uitvoeringskosten voor opvang van Oekraïners en vluchtelingen lager uitvallen ten opzichte van de rijksvergoeding die we hiervoor ontvangen. Gezien de specifieke projectvorm en de daarbij horende onzekerheden, is deze taak saldoneutraal in de begroting opgenomen. Eventuele voordelen worden als incidentele baat verantwoord.

Ombuigingen

Vanuit de Programmabegroting 2025 is een pakket aan maatregelen opgenomen om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen. In 2027 is dit een totaalbedrag van € 10,7 miljoen oplopend naar € 14 miljoen vanaf 2029. De realisatie van die ombuigingen vraagt blijvende sturing.

Dotatie aan algemene reserve

In de meerjarenbegroting is in de jaren 2028 t/m 2030 een jaarlijkse dotatie van € 1 miljoen aan de algemene reserve opgenomen. Deze dotatie is bedoeld om de algemene reserve op voldoende niveau te brengen en om daarmee onze solvabiliteit te verbeteren. In de afgelopen jaren hebben we door voordelige rekeningresultaten de algemene reserve substantieel kunnen ophogen. De geraamde dotaties in de jaren 2028 t/m 2030 laten we achterwege. In plaats daarvan richten we ons op het realiseren van toekomstige rekeningoverschotten en het toevoegen ervan aan de algemene reserve.

Meerjarig Investeringsplan (MIP)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 actualiseren we het Meerjarig Investeringsplan. Dit zal leiden tot aanpassing van de geraamde kapitaallasten in de jaren 2027 en verder. In deze perspectiefbrief is de recentelijk opgestelde actualisatie van de investeringen kunstgrasvelden al opgenomen.

Stelpost uitwerking coalitieakkoord

In de meerjarenbegroting 2027 t/m 2030 is een stelpost opgenomen voor uitwerking van het

coalitieakkoord. Deze gereserveerde financiële ruimte bedraagt in 2027 € 800K, € 1.000K in 2028 en € 2.000K in 2029 en in 2030.

Opmerking bij posten nieuw beleid

Pilot weerbaarheid

Met behulp van de handreiking van de VNG is een ruwe schatting gemaakt voor wat we denken nodig te hebben voor het ontwikkelen van noodsteunpunten en burgerhulpverlening, het bijdragen aan het versterken van veiligheidsregio's en voor evaluatie en onderzoek. Mogelijk zal gedurende het jaar meer duidelijkheid komen over de hoogte van de Rijksfinanciering.

Deze post is geen onderdeel van het financieel meerjarig perspectief. Deze post maakt onderdeel uit van de integrale afweging en besluitvorming over de programmabegroting 2027 – 2030.

Bijlage A: Begrippenlijst

- **Vliegwiel:** bestuurlijke leidraad waarlangs strategisch beleid wordt geordend.
- **Doel:** beschrijving van wat we maatschappelijk willen bereiken. Antwoord op de 1^e W-vraag.
- **Indicator:** maatstaf om voortgang richting het doel te meten.
- **Resultaat:** Wat gaan we aanvullend doen om het doel te bereiken (met name bij het growing concern. Wat moet het opleveren? Antwoord op de 2^e W-vraag.
- **Middelen:** financiële middelen die beschikbaar zijn voor het realiseren van resultaten. Antwoord op de 3^e W-vraag.
- **Going concern:** bestaand beleid, bestaande taken.
- **Growing concern:** nieuwe ambities of extra inzet voortkomend uit de perspectiefbrief.
- **Autonome ontwikkelingen:** de gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden.